

Medya ve Şiddet: Bir Bibliyometrik Analiz

Fikriye ÇELİK*

Öz

Medya araştırmalarının şiddet temalı içeriklere ilgisi 1900'lerin ortasında belirmiştir. Şiddet olgusu, geleneksel medya bağlamında olduğu kadar yeni medya çerçevesinde de bilimsel araştırmaların gündemine yerleşmeyi başarmıştır. Buna karşılık söz konusu alan hakkında genel durum raporu sunup kazanım ya da eksik tespitinde bulunarak sonraki araştırmalara yön tayin etme potansiyeli bulunan çalışmalara bugün hâlâ ihtiyaç olduğu açıktır. Alanyazında gözlenen boşluğu doldurmaya aday bu çalışma, medya araştırmalarının ortaya çıktığı erken dönem yaklaşımlarından bugüne bilimsel metinlerin odağına yerleşen medya ve şiddet ilişkisinin son dönem görme biçimlerine hangi sınırlar çerçevesinde yansıdığını görme/gösterme çabasındır. Bahse konu soruna dikkat çeken araştırmalar arasında olma fırsatı yakalayan bu çalışma hem literatürü bütüncül olarak betimleme hem yoğun dikkati hak eden alanları işaretleme gücü dolayısıyla alanyazına küçük olduğu kadar kayda değer bir katkı olmayı amaçlamaktadır. Nicel karaktere sahip çalışmada bibliyometrik analizden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları 2000'li yılların başından itibaren konuya eğilimin düzenli biçimde arttığını; bilimsel yayınların mevcut ilgisinin şiddet yoğun mekân olarak öne çıkan yeni medyaya kaydığını; 2020 itibarıyla covid-19, pandemi, halk sağlığı, sosyal medya ve aile içi şiddet anahtar kelimelerinin yoğunlaştığını; Türkiye'de farklı görme biçimlerine yaslı etki düzeyi yüksek yayınlara ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak medya ve şiddet temalı yerli literatürün gelişimine katkı sunacak nitelikli yayın üretimi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Şiddet, Medyada Şiddetin Temsili, Bibliyometrik Analiz, İletişim Çalışmaları

*Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Sivas, Türkiye

E-mail: fcelik@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: 0000-0003-1633-0357

DOI: 10.37679/trta.1395640

ÇELİK, F. (2024). Medya ve Şiddet: Bir Bibliyometrik Analiz. TRT Akademi, 09(20), 34-54. <https://doi.org/10.37679/trta.1395640>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 24.11.2023

Revizyon Tarihi: 11.01.2024

Kabul Tarihi: 19.01.2024

Media and Violence: A Bibliometric Analysis

Fikriye ÇELİK

Abstract

Media research's interest in violent content emerged in the mid-1900s. The phenomenon of violence has managed to be on the agenda of scientific research both within the scope of traditional media and new media. On the other hand, it is clear that there is still a need today for studies that have the potential to provide a general status report on the field in question and determine the achievements or deficiencies and give direction of future research. This study, which focuses on filling the gap observed in the literature, is an effort to see/show how the relationship between media and violence, which has become the focus of scientific texts since the early approaches of media research, is reflected in recent ways of seeing. The study, which has the opportunity to be among the studies that draw attention to the problem in question, aims to be a small yet significant contribution to the literature due to its power to describe the literature holistically and to mark areas that deserve intense attention. Bibliometric analysis was used in this quantitative study. Although research findings have shown that the trend towards the issue has increased steadily since the early 2000s, the current interest of scientific publications has shifted to new media that stand out as places with intense violence, and when it comes to 2020, the keywords Covid-19, pandemic, public health, social media and domestic violence have increased so that there is a need for high-impact publications based on different ways of seeing in Türkiye. As a result, qualified publication production that will contribute to the development of domestic literature on the theme of media and violence is recommended.

Keywords: Media, Violence, Violence in Media Representation, Bibliometric Analysis, Communication Studies

Research Paper

Received: 24.11.2023

Revised: 11.01.2024

Accepted: 19.01.2024

1. Giriş

Topluma içkin medya, gündelik hayat pratiklerine ilişik şiddeti yeniden üreten önemli bir yapıdır. Toplumsal alana gömülü bu yapı insanın dünyayı anlama, algı-lama ya da tasvirinde oynadığı etkin rolle öne çıkmaktadır. Dilsel ifadeden somut pratiğe şiddetin bütün boyutlarını temsil eden medya metinleri acımasız dünya sendromuyla baş başa bıraktığı insanı güvensiz ve şiddet dolu bir gerçekliğe hapsetmektedir. Başta görsel medya olmak üzere şiddet sunumlarına yayın imkânı veren platformların gösterimler/temsiller üzerinden insanın gerçeklik algısında yanılısına yarattığı hakikati Gerbner ve arkadaşları (1980, s. 25) tarafından doğ-rulanmış; dünyayı tehlikeli ve şiddet içerikli bir yer olarak görmeyele karakterize edilen acımasız/tehlikeli dünya sendromu fenomeni ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz medyada şiddet, yoğun içerik akınına uğramanın yol açtığı pek çok sorun olmakla birlikte esas sorun şiddeti teşvikten çok güvensizliğin yükseltilmesiyle korku kül-türünün beslenmesinden kaynaklı görünmektedir. Yapılan araştırmalar bu yargıyı desteklemektedir (Jamieson ve Romer, 2014, s. 39).

Şiddetin bir dili olmadığı iddiasındaki Gerbner (2018, s. 27) farklı toplulukları aynı paydaya taşıyan ortak içeriğin şiddet olduğunu düşünmektedir. Bu düşünce, özel-likle yeni medyanın doğuşundan önce dominant bir güç sergileyen televizyonun şiddetle bağlantısına dikkat çekmiştir. Bu ilişkiye odaklı yaklaşımlar uzun süre ve düzenli biçimde televizyon etkisi altında kalmanın kötü, acımasız ya da karanlık bir dünyada yaşama duygusuna bağımsız bir katkı yapma eğiliminde olduğunu göstermiştir. Buna göre haber medyası başta olmak üzere medyatik içerik üre-timinde bulunan ortamların kamusal bir korku söylemi yaratma yönünde pratik ortaya koyduğunu görmek güç değildir. Genelde korku özelde şiddet vurgusu ta-şıyan haberlerin gerek seçimi gerek temsili birtakım çerçevelerin yanı sıra medya formatına uygun biçimde gerçekleşmektedir. Bu biçimsel ve içeriksel yaratım sü-reci şiddet içeren mesajların sunumunun sorunlu bir alanda gerçekleşmesine yol açmaktadır (Altheide, 1997, s. 647).

Medya ve şiddet ilişkisini merkeze alan araştırmalar, yirminci yüzyıl toplumunda şiddet kaynaklı vakalarda artış yaşanması ile şiddet unsuru bulunan medyatik içe-riklerin üretiminin paralellik gösterdiği yönündeki endişelerden beslenmiştir (Fer-guson, 2015, s. 3). 1920'li yıllarda ABD'de başlayan etki araştırmalarının 1950'le-rin ikinci yarısında dikkatini şiddet içerikli çocuk programlarına yönlendirmesiyle medyada şiddetin sunumu bilimsel çalışmaların gündemi hâline gelmiştir. Medya ve şiddet ilişkiselliğini merkeze alan etki teorileri bütün dikkatini metinlerden yayılan saldırganlığa çevirmiştir. Sosyal Bilişsel Kuram (Social Cognitive Theory, Bandura, 1963), Hazırlama Etkisi (Priming Effect, Josephson, 1987), Genel Sal-

dırganlık Modeli (The General Aggression Model, Anderson ve Bushman, 2002), Uyarma Transferi (Excitation Transfer Theory, Bryant ve Miron, 2003) gibi teoriler ilgisini medyadaki fiziksel şiddete yöneltmiştir. Bu kuramlar, şiddet içeren medyatik içerik tüketmenin saldırganlık gösteren davranışta artışa yol açıp açmadığı ya da saldırgan kişinin daha çok şiddet içeriklerine yönelip yönelmediğini anlama çabası ortaya koymuştur (Coyne vd., 2012, s. 189).

Bir yandan şiddet tasvirleriyle saldırganlık içeren davranışları doğallaştıran bir yandan da bu davranış biçiminde artışa yol açma potansiyeli ortaya koyan medya metinleri hakkındaki teorik tartışmaların, Bandura'nın (1977) Sosyal Bilişsel Kuram'ı (Social Cognitive Theory) etrafında gerçekleştiği görülmektedir. Bandura'nın Bobo Doll deneyi, teorinin iletişim alanında kabulünü sağlayan önemli bulgulara ulaşmıştır. Teoriye göre medyada saldırgan davranışa maruz kalan birey, bu davranışın doğruluk ya da yararlılığını karakter aracılığıyla dolaylı biçimde öğrenmektedir (Artino, 2007, ss. 4-6; Bandura vd., 1963, s. 10). Bandura'ya göre bu öğrenme davranışsal olduğu kadar aynı zamanda bilişsel bir öğrenmedir. Teorinin altını çizdiği iki öğrenme modelinden biri olan model alma ve taklit süreci yoğun olarak medyada sembolik model yoluyla gerçekleşmektedir. Böylece kişi şiddet içeren medyatik içerikle mükerrer biçimde etkileşimin parçası hâline geldiğinde dolaylı öğrenme süreci güçlenmektedir (Coyne vd., 2012, s. 189).

Televizyondan yansıyan şiddetin özellikle çocuklar üzerinde yarattığı dolaysız etkiden bahseden Eysenck ve Nias'ın (1978) çalışması etki araştırmaları arasında önemli bir yerde durmaktadır. Yaklaşımın ana fikri, şiddetin farklı biçimlerde ve istikrarlı şekilde medyada sunulmasının izler kitleyi şiddete karşı hissizleştirdiği/duyarsızlaştırdığı yönündedir. Dolaylı maruz kalmanın dolaysız etki yarattığı, şiddet karşısında sergilenmesi beklenen normal duygusal tepkilerin 'psikolojik körelme' tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı hipotezi Wolpe ve Lazarus'un sistematik duyarsızlaştırma (1966) çalışmasıyla örtüşmektedir (Griffiths ve Shuckford, 1989, s. 85). Sosyal öğrenmeye bağlı araştırmaları destekleyen ancak çalışmaların nörolojik süreç hakkında açıklamalara duyduğu ihtiyacı imleyen çalışmalar da medya ve şiddet ilişkini anlamaya yönelik literatürün önemli parçasını teşkil etmektedir. Murray (2008, s. 17) medyanın güçlü ve gerçek etkilerini sorgulayan araştırmalara yönelik çalışmasında; yetişkin ve çocukların tutum, değer ve davranışlarında gözlenen etkinin saldırganlık/agresiflik, korku ve duyarsızlaşma olmak üzere üç sınıfta toplandığından söz etmektedir.

Bilindiği gibi alanyazında medya etkisini şiddet çerçevesinde inceleyen araştırmaların ortak noktası anti-sosyal tutumlar, saldırganlık ve şiddet eğilimi gösteren davranış biçiminin yükselişe geçmesinde şiddet içerikli medya metinlerinin suç-

lanmasıdır (Miller, 2009, s. 116). Bu araştırmalara dayanak sağlayan teorilerden biri de Uyarma Kuramı'dır. Kurama göre izler kitle karşılaştığı şiddet içerikli metnin etkisiyle suç potansiyelini aydınlatan eylemsellikte bulunma konusunda motivasyon yakalamaktadır (Tannenbaum ve Zillmann, 1975). İletişim yoluyla saldırganlığın kolaylaşmasında duygusal uyarılmadan bahseden bu yaklaşıma benzer bir görme biçimi de Genel Saldırganlık Modeli'nde (Bushman ve Anderson, 2002) karşımıza çıkmaktadır. Model, ilişkisel olarak saldırganlıktan beslenen medya metinlerine maruz kalan kişinin beynindeki şiddet senaryolarının aktif hâle geldiğini, böylece duygusallık ve uyarılmanın arttığını öne sürmektedir (Anderson ve Bushman, 2002, s. 27; Bushman ve Anderson, 2002, s. 1680).

Medyada şiddet içerikli yayınlara maruz kalmanın saldırganlık, öfke nöbetleri başta olmak üzere şiddet temelli davranış biçimlerini artırdığını ortaya koyan araştırmaların bir kısmı gerçek hayatta şiddet ve saldırganlığa yol açtığı düşünülen medyadaki şiddetin halk sağlığı bağlamında değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir (Huesmann ve Taylor, 2006, s. 393). Medyatik içeriklerin toplum ruh sağlığını tehdit ettiği sonucuna varan yayınların bu iddiasının yanı sıra medyada temsil edilen şiddetin tekrarlı sunumunun; şiddetten türeyen psikolojik etkiyi azalttığı, saldırganlıkta istikrara yol açan davranış biçimine ilişkin motivasyonellik ürettiği düşünülmektedir (Bartholow vd., 2006, s. 532; Cline vd., 1973, ss. 9-10). Özellikle şiddet içerikli video oyunları saldırgan davranış, saldırgan biliş ve saldırgan duygulanım sonucu azalan empati duygusu ve olumlu sosyal davranış için önemli bir nedensel faktör olarak kendini göstermektedir. Başka bir ifadeyle alıcı konumundan çıkıp katılımcı rolüyle tanışan izlerkitlenin internet ve video oyunları gibi etkileşimli görsel medya üzerinden şiddete maruz kalması agresif duygulanım ve fizyolojik uyarılma ile pozitif yönlü bir bağlantı sergilemektedir (Anderson ve Bushman, 2001, s. 358; Bushman ve Huesmann, 2006, ss. 350-351; Anderson vd., 2003, s. 84, Anderson vd., 2010, s. 151). Bunun gibi şiddet içerikli filmlerin çocuklarda yarattığı değişimi araştırarak etki araştırmaları da benzer bulgulardan söz ederek medyatik içeriklerin yüksek düzeyde saldırgan davranışlara yol açtığını ortaya koymaktadır (Boyatzis vd., 1995, s. 45; Bushman ve Anderson, 2015, ss. 1814-1815). Saldırganlığın yanı sıra medyada sunulan şiddetin çocukları dürtüsellik, stres, duyarsızlaşma, silaha ilginin artması, toplumda ötekileştirilenlerle ilgili stereotiplerin kanıksanması gibi olumsuz etkiler altında bıraktığı da araştırmalardan elde edilen sonuçlardan birkaçıdır (Anderson ve Bushman, 2018, s. 407). Bununla birlikte literatürde rastlanan bazı yayınlar şiddetin özellikle 13 yaşın altı izleyicileri hedef alan programlarda yoğunlaştığını gösteren kayda değer bulgular sunmaktadır (Wilson vd., 2002, s. 27).

Hedef kitlesini çocukların oluşturduğu medyatik içeriklerde şiddetin daha yüksek tonda verilmesi esasında şaşırtıcı değildir. Zira burada şiddetin daha steril hâliyle karşılanmaktadır. Bu tür içeriklerin ihmal edilen medya olması şiddet dozundaki yoğunluğu perdelediği gibi şiddetin önemsizleşmesi/normalize edilmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Örneğin; doğallaştırma ya da duyarsızlaştırma, şiddete maruz kalmanın belgelenmiş önemli etkilerinin başına yerleşmektedir. Bu duyarsızlaşma kaynağının, tanıklık edilen şiddet karşısında azalan duygusal rahatsızlık ve uyarılma yoksunluğu olduğunu söylemek mümkündür (Cantor, 2000, s. 30).

Alanyazın taramasının işaretinden anlaşıldığı gibi medya ve şiddet ilişkisini inceleyen bugüne kadarki araştırmalar daha çok medya metinlerinin şiddeti pekiştirici rollerine dikkat çekmeye yönelmiştir. Bununla beraber şiddetin medyadaki yerine yeterli dikkatin sarf edildiğini söylemek zordur. Nitekim söz konusu ilişkiselliğe dayanan çalışmaların temas ettiği sorunlarda neredeyse aynı notlar öne çıkmaktadır. Bugün hâlâ medyada açığa çıkan şiddetin ideolojik, ekonomik ve kültürel boyutlarına yeterince değinilmiş değildir (Özer, 2017, s. 5,8). Medyada şiddetin sunumunun bu kapsam etrafında açılımlara muhtaç olduğu bilinmektedir. Keza şiddetin sızdığı medya metinlerinin büyük kısmı dikkate alınmamaktadır. Şiddet karşıtı söylem içeren medya mesajlarının da şiddet üretiminde bulunduğu gerçeğini göz ardı etmeyecek çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu gereksinimi karşılamaya aday araştırmaların medyada şiddet kullanımının nedenselleştirilmesine katkı olacağına kuşku yoktur. Bugün yaşadığımız yirmi birinci yüzyılın teknolojiye dayalı çoklu medya ortamlarındaki yetiştirme süreçlerine bakıldığında ise şiddetin temsilinde yeni biçimlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Dahası sosyal medya özelinde yeni medya ortamları, insan ve şiddet karşılaşmasını oldukça sinsi denebilecek bir formda ya da formatta gerçekleştirmeyi başarmış görünmektedir. Keza bu mecralarda kullanıcı şiddetin türlü biçimine aniden denk gelmekte/maruz kalmaktadır (Harju ve Kotilainen, 2023, s. 1269). Yeni iletişim araçlarının keşfine kadar televizyonun sinsi yetiştirmeye mekânlık etmesi başta Gerbner ve arkadaşları olmak üzere bugüne kadar çok kez temas edilen konulardan biri olmuştur. Buna karşılık yeni medya ortamlarının sahip olduğu teknikler maruz kalmanın boyutlarını ileri bir aşamaya taşımıştır. Anlamda yaşanan dönüşümle medyatik içeriklere yerleşik şiddetin görünürlüğüne yitirmesi, fark edilmemesi ya da önemsizleşmesi özellikle iletişim bilimlerinin yeni birtakım görme biçimlerine duyduğu ihtiyacı imlemektedir.

Bu çalışma medya ve şiddet konulu araştırmaları sistematik biçimde inceleme çabasıdır. Nicel yaklaşımdan beslenen bu çaba bibliyometrik analizden yararlanarak somut çıktıya ulaşmanın yolunu bulmuştur. Bibliyometrik analiz sayesinde bütün-

cül nicel görüntüye erişilirken bahsi geçen konuyu merkeze alan yayınların ne tür bir eğilim içinde olduğu anlaşılmıştır. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeye paralel olarak güncellenen medya-şiddet ilişkisine ve şiddetin medya metinlerinde temsiline yönelik literatürde gözlenen genel tabloya ulaşım ortaya çıkan çeşitliliği ve görülen açığı tespit etmek çalışmanın nihai amacı kabul edilmiştir. Genel bir bakış imkânı sunan ağ haritaları yoluyla alanyazını aydınlatma hedefi bulunan bu çalışmanın bundan sonraki araştırmalara rehberlik edeceği düşünülmektedir.

2. Araştırmanın Metodolojisi

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma medya araştırmalarının ortaya çıktığı erken dönem yaklaşımlarından bugüne bilimsel metinlerin odağına yerleşen şiddet temasının son dönem görme biçimlerine hangi sınırlar çerçevesinde yansıdığını görme/gösterme amacı bulunan sistematik ve incelikli bir literatür değerlendirmesidir. Medya ve şiddet ilişkiseliliğine dikkat çeken araştırmalar arasında olma fırsatı yakalayan çalışma gerek bütüncül yaklaşım literatürü genel açıdan değerlendirme gerek daha yoğun dikkati hak eden alanları işaretleme gücü dolayısıyla alanyazına küçük olduğu kadar kayda değer bir katkı olmayı amaçlamaktadır.

İstatistiksel teknik yardımıyla elde edilen bulguların nicel ifadesi olan bu çalışma; konu hakkında yürütülen anlama ve açıklama çabalarına hangi bilim dallarında daha yoğun rastlandığı ya da hangi alanlarda konuyla ilgili daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu, hangi coğrafyalarda konunun daha çok gündeme alındığı veya hangi ülkelerde göz ardı edildiği, sorunun hangi dönemlerde daha dikkate değer bulunduğu ya da hangi dönemsel süreçte geride bırakıldığı, konuya yönelen araştırmacılar arasında nasıl bir bağlantı olduğu, konunun en çok hangi kavramlar aracılığıyla sorunsallaştırıldığı gibi bütünsel süreci ortaya koyan genel tabloyu sunmaktadır. Araştırma bu yönüyle önemlidir. Çalışmada tercih edilen araştırma tekniği, medya ve şiddet ilişkisine eğilen disiplinleri bir arada görme ve büyük veri setlerini değerlendirme imkânı sunmuştur.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Betimsel anlam arayışı görüntüsüne sahip bu çalışmada bibliyometrik analize başvurulmuştur. Somut görsel çıktıdan beslenen bu yaklaşım; incelenen bilim alanını yayın, yazar, kaynak, ülke, kurum, atıf bağlamında merceğe almada işlevsel bir araç kabul edilmektedir (Cai vd., 2023, ss. 541-542). Bibliyometrik yaklaşımların, özellikle disiplinler arası araştırmaların belirli yönlerini görme yetisi sağladığı ve diğer metodolojileri tamamlamada işe yaradığı kanıtlanmıştır (Bordons vd., 2005,

s. 453). Bununla beraber bibliyometrik açıklama türü bilişsel düzeyde, başka bir ifadeyle bilimin ana alanları veya disiplinleri düzeyinde içgörü sağlamaktadır (Leeuwen, 2005, s. 376). Bazı araştırmacılara göre ise basit bir çevrim içi aramanın ötesine geçen bibliyometrik analiz, bir çeşit alışılmadık kapsam belirleme incelemesini temsil etmektedir (Lazarides vd., 2023, s. 1).

Niceliksel karaktere dayalı literatür betimlemesi olduğu bilinen bibliyometrik analizin tercih edildiği çalışmada, medya ve şiddet ilişkisine odaklı yayınları en geniş perspektiften inceleme imkânına kavuşulmuştur. Araştırma bu bütüncül perspektifi, çıkarılan ağ haritalarına borçludur. Bilindiği gibi üretime dayalı bilimsel ilerlemenin sayısal ölçümünde kullanılan bibliyometrik haritalama bilimsel hesaplama tekniğidir. Hesaplama birtakım yazılım ve programlara ihtiyaç duymaktadır. Kullanılan yazılım aracılığıyla ulaşılan bilimsel haritalar analizin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Nitekim bu teknik bilimsel bir disiplinin içerdiği bilgilerin triyajını yapan bibliyografik materyalin analizinde kullanılan bilgisayar destekli bir inceleme metodolojisidir (Lazarides vd., 2023, s. 1).

Bu araştırmada verilere erişim Web of Science üzerinden sağlanmış, diğer tarama platformlarındaki veriler kapsam dışı tutulmuştur. Araştırmanın yalnız WOS indexlerini işlemesi çalışmanın kısıtlılıklarını oluşturmaktadır. WOS veri tabanından alınarak işlenen verilerin ağ haritasını çıkarmak amacıyla VOSviewer programı tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenecek yayınların doğru tespiti amacıyla “media” ve “violence” anahtar kelimeleri birlikte taranmış, tarama sonucunda toplam 12350 çalışmaya erişim sağlanmıştır.

Web of Science üzerinden yapılan aramada bütün alanlar kapsama dahil edilmiştir. “Media” ve “violence” anahtar kelimelerini en az bir kez birlikte kullanma kriteri çerçevesinde yürütülen araştırma, 1970–2023 yılları arasında yayımlanan çalışmaları karşımıza çıkarmıştır. Farklı disiplinlere konu olan araştırmanın iletişim (2491), psikoloji (2009) ve kriminoloji penoloji (1071) alanları başta olmak üzere kamu hukuku ve diğer sosyal bilimler gibi görme biçimleri etrafında incelendiği tespit edilmiştir. 10,889 makale, 656 kitap bölümü, 543 bildiri, 262 kitap incelemesi, 60 kitap şeklinde bir dağılım gösteren yayınlardan edinilen yazar, tarih, ülke, kurum, yayın yeri, atf, anahtar sözcükler ve işbirlikleri gibi bilgilerin oluşturduğu veriler analize uğratılmıştır.

Çalışmanın araştırma soruları şu şekildedir:

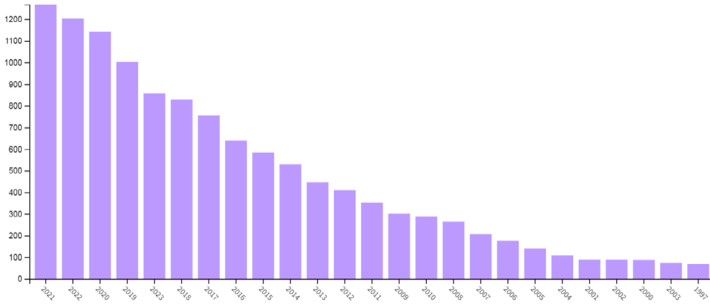
1. Medya ve şiddet konulu çalışmalar hangi yıllarda dikkate alınmıştır?
2. Sözü edilen konu en çok hangi araştırma alanlarının kadrajına girmiştir?

3. En çok hangi dilde eser üretilmiştir?
4. Bahse konu sorun karşısında en ilgili ve etkili ülkeler hangileridir?
5. Anahtar kelimeler nasıl bir eğilim ve dağılım göstermektedir?
6. Araştırmacılar arasında nasıl bir ilişki vardır?
7. En etkili araştırmacılar kimlerdir?
8. En etkili yayınların temsil ettiği kurumlar hangileridir?

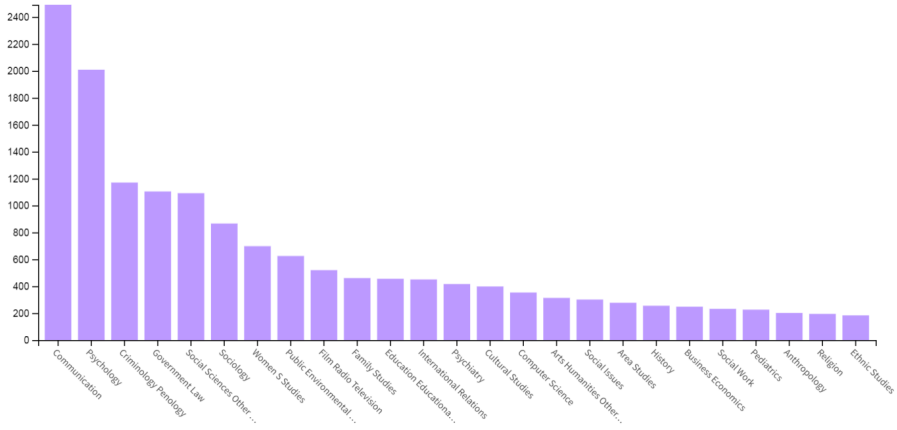
3. Bulgular ve Analiz

Medya ve şiddet hakkında bugüne kadar yürütülen çalışmalara erişim amacıyla yardımına başvuru Web of Science arama motoru bahse konu ilişkiselliği merkeze alan 12350 çalışmaya ulaştırmıştır. WOS veri tabanından alınan veriler işlenmiş, analize uygun hâle getirilmiştir. Yayınlar ait veriler VOSviewer programına kaydedilmiştir. Böylece erişim sağlanan 12350 çalışmanın yayın yılı, yayımlandığı ülke ve üniversite hakkında bilgiye ulaşılmış; söz konusu yayınları temsil eden anahtar kelimeler tespit edilmiş; en çok atıf alan yayın ve yazara ait bilgilerin yanında incelenen yayınların hangi disipline ait olduğunu ortaya koyan detaylı bir çözümleme imkânına kavuşulmuştur.

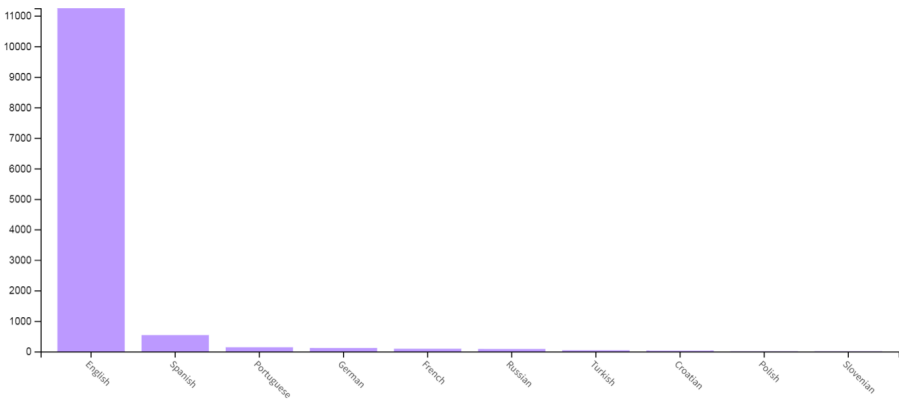
Şekil 1. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı (WOS, 2023)

Çalışma kapsamında yürütülen incelemeye göre bahsi geçen alana ilişkin araştırmaların giderek artan bir seyir göstermesi 1990'lı yılları bulmuştur. Yukarıda verilen Şekil 1. 1990'lardan itibaren söz konusu yayınlarda düzenli artış yaşandığını işaret etmektedir. Rakamlar, medya ve şiddet ilişkiselliğine eğilen yayınların en yüksek oranı 2021'de yakaladığını göstermektedir. 1268 (%10.265) yayının alanyazına kazandırıldığı 2021 yılını 1202 (%9.730) yayınlara takip ederken, 3. sırada bulunan 2020 yılında 1141 (%9.237) eser üretilmiştir.

Şekil 2. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Alanlara Göre Dağılımı (WOS, 2023)

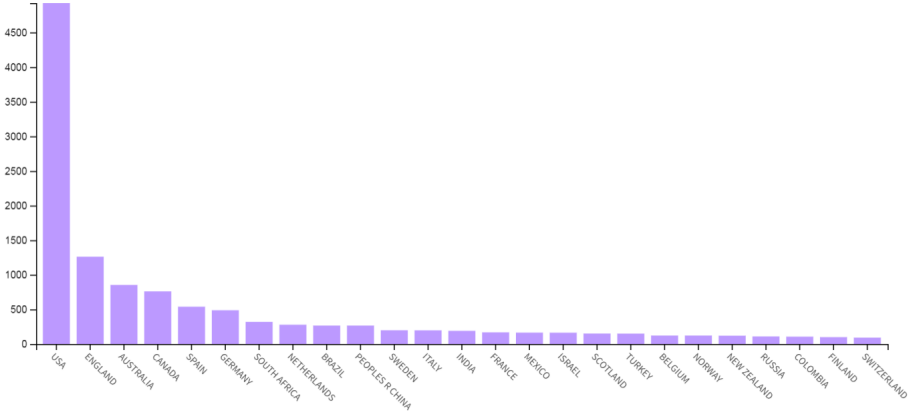
Şekil 2’de verilen grafiğe bakılında ise medya ve şiddet ilişkisine odaklanan araştırmaların alanlara göre dağılımına rastlanmaktadır. Konuyla ilgili en fazla yayın veren 25 alan grafikleştirilmiştir. Dağılıma göre en fazla yayının iletişim (2491) alanına ait olduğu görülmektedir. İletişimi 2009 yayın ile psikoloji takip ederken onu 1071 yayın ile kriminoloji penoloji izlemektedir. Sosyoloji, kadın çalışmaları, kültürel çalışmalar, din, tarih gibi alanlarda da bahsi geçen konuyla ilgili yayınların varlığı gözlenmektedir. Çalışma alanlarının yüzdelik ifadesi, inceleme konusuna odaklı yaklaşık 4 yayından birinin iletişim alanından çıktığını göstermektedir. İletişimi takip eden psikoloji %16’lık bir dilime sahip olurken üçüncü sırada yer alan kriminoloji penoloji çalışmaları toplam yayın sayısının %9’unu oluşturmaktadır.

Şekil 3. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Dillere Göre Dağılımı (WOS, 2023)

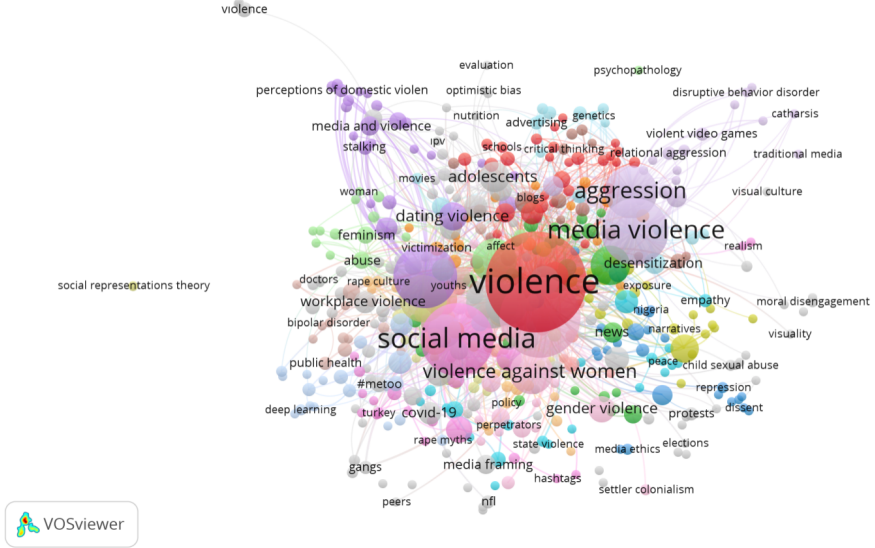
Şekil 3’te bahse konu çalışmaların yayın dillerine göre dağılımı karşımıza çıkmak-

tadır. Grafik medya ve şiddet ilişkisine odaklanan çalışmaların %91'inin (%91.014) İngilizce olarak yayımlandığını göstermektedir. Listenin ilk sırasında yer alan İngilizceyi %4 (%4.339) ile İspanyolca takip ederken 3. sırada %1'lik (%1.117) oranla Portekizce bulunmaktadır. Grafiğe göre; 11243 çalışma İngilizce yayımlanırken İspanyolca 536, Portekizce 138 yayın ile literatürdeki yerini almıştır. İlk beşte karşımıza çıkan Alman ve Fransız dilinde yayımlanan çalışmaların ise %1'in altında kaldığı görülmektedir. Söz konusu çalışmaların dillere göre dağılımını veren listenin 7. sırasında Türkçe ile karşılaşmaktadır Rakamlar sadece 40 yayının Türkçe olarak alana kazandırıldığını işaret etmektedir. Sonuç olarak %91'i İngiliz diline ait yayınlardan oluşan alanın % 0.324'ünü Türkçe çalışmalar oluşturmaktadır. Buna göre Şekil 3'teki grafiğin yansıttığı oranlardan hareketle alanı İngiliz dilinin domine ettiği söylenmelidir.

Şekil 4. Medya ve Şiddet İlişkisini Konu Alan Çalışmaların Ükelere Göre Dağılımı (WOS, 2023)

Çalışmada gerçekleştirilen çözümleme sonucunda odağına medya ve şiddet ilişkisini yerleştiren araştırmalara ev sahipliği yapan 146 ülkenin bilgisine ulaşılmıştır. Şekil 4'te en fazla yayına sahip 25 ülke grafikleştirilmiştir. Buna göre 4924 yayına bahsi geçen konu hakkında yayın veren ülkeler sıralamasında ABD (%39.861) ilk sıraya yerleşirken 1260 yayımla İngiltere (%10.200) 2. sırada, 853 yayımla Avustralya (%6.905) 3. sırada gelmektedir. 25 ülkenin yer aldığı listenin 18. sırasında 150 yayımla Türkiye'ye rastlanmaktadır. Toplam araştırmanın yalnızca % 1.214'ünü oluşturan bu rakam Türkiye'de sözü edilen konunun daha fazla dikkate değeri bulunmaya ihtiyacı olduğu gerçeğini aydınlatmaktadır.

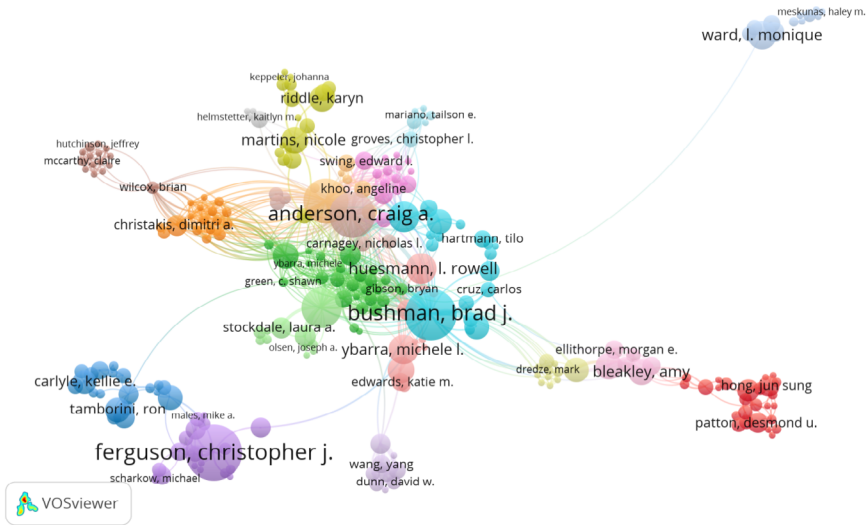

Şekil 5. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Anahtar Kelimeler Ağ Haritası (VOSviewer, 2023)

Şekil 5'te karşımıza çıkan ağ haritası anahtar kelimeler arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Çalışmanın esas niteliğini ortaya koymanın yanında görünürlüğü ve ulaşılabilirliği artıran faktör olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda; lokal anahtar sözcüklerin ilişkisel ağını ortaya koyan harita önem kazanmaktadır. 2326 kelimedenden en az görülme sayısı 2 olan 490 bağlantı gücü yüksek anahtar kelime tespit edilerek inceleme kapsamına alınmıştır. Toplam 29 küme, 489 tema, 3007 bağlantı ve 4256 toplam bağlantı gücü saptanmıştır. Haritaya göre en yüksek bağlantı şiddet ve medya sözcükleri arasında bulunmaktadır. En çok görülme sayısına sahip kelimelere bakıldığında; medya ve şiddet kelimelerini sosyal medya, aile içi şiddet, medya şiddeti, saldırganlık, kadına şiddet gibi anahtar sözcüklerin takip ettiği görülmektedir.

Ağ haritasından hareketle 238 görülmesi bulunan şiddet sözcüğünün 259 anahtar kelimeyle bağlantısının olduğu, toplam bağlantı gücünün 622 olduğu tespit edilmiştir. Haritaya bakıldığında şiddet kelimesi etrafındaki görünürlüğü en yüksek anahtar kelimenin 155 tekrarlarca medya olduğu görülmektedir. 207 anahtar kelimeyle bağlantı ortaya koyan medya anahtar sözcüğünün 469 toplam bağlantı gücü bulunmaktadır. Harita medya ve şiddet konulu araştırmalarda öne çıkan üçüncü anahtar kelimenin ise 348 toplam bağlantı gücüyle sosyal medya olduğunu göstermektedir. 125 kez tekrarlanan sosyal medya kelimesinin 172 anahtar sözcükle bağlantılı olduğu gözlenmektedir.

Haritaya katman ve yoğunluk analizi bağlamında yaklaşıldığında ise anahtar kelimelerin dönemsel şartlara bağlı biçimde ortaya çıktığını söylemek kolaylaşmaktadır. Nitekim ağ haritasında mavi renkler daha çok önceki yıllarda öne çıkan kelimeleri gösterirken sarı renk güncel yaklaşımları simgelemektedir. Bu bilgiler eşliğinde haritadaki sarı renklere bakıldığında; 2020 - 2022 yılları arasında Covid-19, pandemi, halk sağlığı gibi anahtar kelimeler etrafındaki yoğunlaşma şartıcı değildir. Aynı anda dünyanın tamamında tek gündem başlığının pandemi olduğu süreçte toplumsalın bir yansıması olan bilimsel araştırmaların gündeme paralel bir eğilim içinde olması beklenen bir sonuçtur. Böylece bilimsel çalışmaların medya ve şiddet ilişkisini pandemi ya da halk sağlığı gibi güncel konulara eksenli bir ilgiyle değerlendirmesi söz konusu alanın genişlemesine, geleneksel araştırma nesnelere yenilerinin eklenmesine imkân tanımıştır.

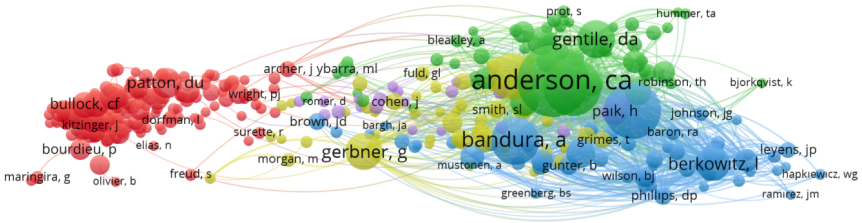

Şekil 6. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Ortak Yazarlık Ağ Haritası (VOSviewer, 2023)

Şekil 6'da medya ve şiddet konulu çalışmalara ilişkin ortak yazar analizinde bulunmayı sağlayan harita yer almaktadır. Bu ağ haritası sözü edilen başlık etrafında en fazla yayına sahip, aralarında en fazla bağlantı bulunan ve en çok atıf alan yazarların saptanması amacıyla konu hakkında en az 1 yayını olmak ve en az 1 atıf almak kriteri çerçevesinde oluşturulmuştur. Harita en fazla yayını bulunan isimlerin aynı oranda bağlantı gücü ortaya koymadığını göstermek bakımından kayda değer bir sonuç vermektedir. 63 çalışmayla en yüksek yayına sahip isim Christopher J. Ferguson'dur. Ferguson'un toplam bağlantı gücünün 33 olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili en çok yayını bulunan yazarlar sıralamasında Ferguson'u takip ederek 2. sıraya yerleşen C. Nadine Wathen'in 53 yayını, 91 toplam bağlantı gücü

bulunmaktadır. Listede 3. sırada kendine yer bulan Brad J. Bushman ise toplam 52 çalışma ile 120 toplam bağlantı gücü ortaya koymaktadır.

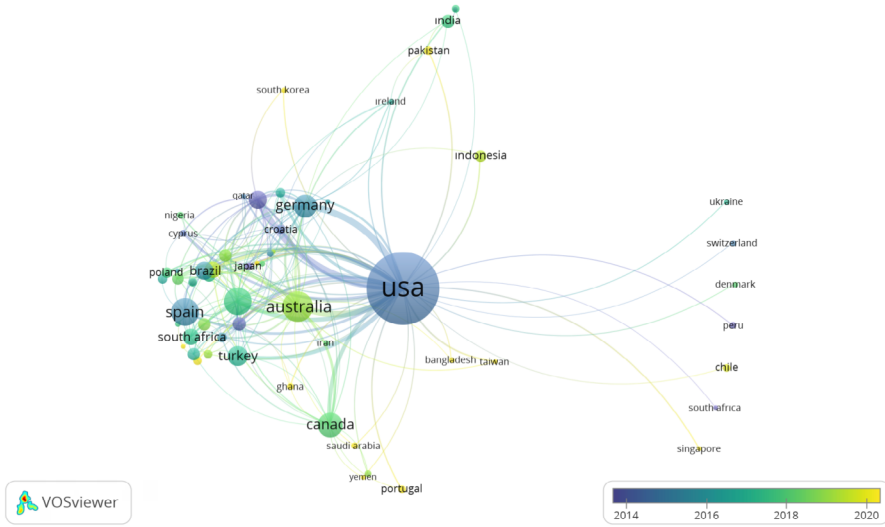
Bununa beraber yazarların atıflarına ilişkin çözümlemeye bulunmayı da sağlayan haritadan anlaşıldığı gibi konu hakkında 14 yayını bulunan Craig A. Anderson 797 atf sayısı ile liste başında yer almaktadır. Anderson'ı 646 atf sayısı ile Bushman'ın izlediği haritada bir diğer güçlü isim olarak karşımıza L. Rowell Huesmann çıkmaktadır. Sadece 9 çalışma ile 590 atf sayısına ulaşan Huesmann'ı ilk beşte yer alan Gentile ve Anderson takip etmektedir. Yazarlar arasındaki toplam bağlantı gücü oranlarına bakıldığında ise sıralamada gözlenen ufak değişiklikler dışında üst sıraları benzer isimler paylaşmaktadır. Çözömlenen ağ haritasına göre; 164 ile en yüksek toplam bağlantı gücü Anderson'a ait olurken, 129 toplam bağlantı gücü bulunan Gentile 2. sırada, Bushman ise 120 toplam bağlantı gücü ile 3. sırada gelmektedir.

Şekil 7. Medya ve Şiddet Hakkında Çalışması Bulunan Yazarların Ortak Atf Haritası (VOSviewer, 2023)

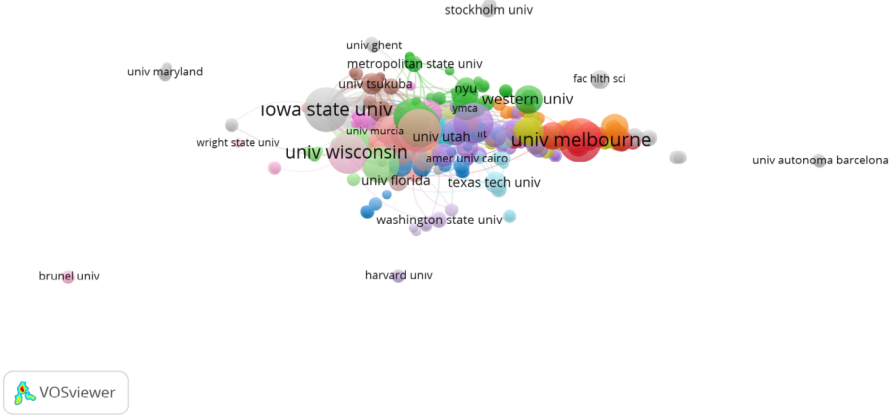
Bahsi geçen konuda yayını bulunan yazarların farklı kaynaklardan aldığı atıfların haritası Şekil 7'de gösterilmektedir. Ortak atf yapılan yazarlar arasındaki ilişkinin görselleştirildiği harita en az 10 atf ölçütü çerçevesinde çıkarılmıştır. Bu kapsamda 25596 birimden 390 birim tespit edilerek incelemeye tabi tutulmuştur. Çözömlenme sonucunda 5 küme, 17556 bağlantı ve 103607 toplam bağlantı gücü saptanmıştır. Ortak atf olarak görünürlüğünü artıran ve birbiriyle bağlantılı profil ortaya koyan yazarlara bakıldığında; 13032 gibi yüksek bir toplam bağlantı gücüne sahip Anderson'ın 501 atf ile haritada öne çıkan isim olduğu, onu 10539 toplam bağlantı gücü ile Huesmann'ın (316) takip ettiği, Huesmann'ın hemen arkasından yine medya ve şiddet konulu yayınlarda ismine sık rastlanan Bushman'ın

(326) geldiği görülmektedir.

Şekil 8. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Ülkeler Atıf Haritası (VOSviewer, 2023)

Şekil 8’de karşımıza çıkan ağ haritası inceleme konusu yayınların atıflarının ülkelere göre triyajını sağlamaktadır. 89 ülkeden en az 1 yayın ve en az 1 atıf ölçütü çerçevesinde 75 ülke tespit edilmiştir. Bu gözlem biriminde gerçekleştirilen çözümleme sonucunda toplam 22 küme, 223 bağlantı ve 1065 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır. Haritada net biçimde görüldüğü gibi bağlantı gücü en yüksek ülke ABD’dir. 706 toplam bağlantı gücüne sahip ABD 9532 rakamıyla en fazla atıf alan ülke olurken 1170 atıfla 2. sırada Avustralya yer almaktadır. Listenin 3. Sırasında ise Hollanda’ya (1022) rastlanmaktadır. Harita ABD’nin atıf gücüne dikkat çekmek bakımından önemlidir. Benzer sıralamanın yayın sayısı için de geçerli olduğu görülmekle birlikte Hollanda yayın sıralamasında üçüncülüğü İngiltere’ye bırakmaktadır. Buna göre ABD 420, Avustralya 74, İngiltere ise 63 yayınlı listenin ilk üçünde yer almaktadır. Haritada Türkiye dikkat çekici bir görüntü vermektedir. Nitekim gerek atıf gerek toplam bağlantı gücü bağlamında üst sıralara yerleşmeyen Türkiye (32) yayın sayısı ile listenin 7. sırasına yükselmektedir. Kuşkusuz ağ haritasından hareketle saptanan bu durum Türkiye’de medya ve şiddet konusunun bilimsel araştırmalar tarafından dikkate alındığını ancak daha fazla bağlantı gücüne ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Şekil 9. Medya ve Şiddet Konulu Çalışmaların Kurumlar Atf Haritası (VOSviewer, 2023)

Şekil 9. kurumların atıflarını rakamsal ifadeye dönüştüren ağ haritasını göstermektedir. En az 1 yayın ve en az 1 atf kriterine uygun olarak 1147 kurumdan aralarında yoğun bağlantı olduğu tespit edilen 775 gözlem birimi seçilmiştir. Analiz için 32 küme, 3508 bağlantı ve 5395 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır. Bu gözlem biriminin çözülmesi neticesinde en çok yayın veren kurumun Iowa State University olduğu anlaşılmıştır. 21 çalışma ile liste başı olan Iowa State University’i ikinci sırada gelen Ohio State University (20) izlemektedir. 20 yayın ile temsil edilen University Melbourne ise listenin üçüncü sırasında gelmektedir. Atf görüntüsüne bakıldığında ise; en çok atf alan çalışmalara ev sahipliği yapan kurumlar arasında birinci sırada yine Iowa State University’ye (1452) rastlanmaktadır. University Michigan’ın (1413) atf sıralamasında ikinciliğe yerleştiği haritada University Wisconsin (945) üçüncü görünmektedir. Netice olarak incelenen ağ haritası, yayın ve atf üzerinden temsil edilen ABD menşei üniversiteleri baskın bir güç olarak öne çıkarmaktadır.

4. Sonuç

Haritalar yardımıyla ulaşılan niceliksel görüntü üzerinden alanyazın betimlemesi imkânı bulan bu araştırma kapsamında medya ve şiddet ilişkisine dayalı 12350 çalışma incelenmiştir. Değerlendirmeye alınan yayınların ilgisinin dönemsellik gösterdiği, ilk dönem araştırmalarının daha çok medyada şiddetin temsilinin çocuk ve yetişkinler üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik olduğu görülmüştür. Söz konusu yayınların büyük çoğunluğunun merkezine televizyonun yerleştiğinin de altını çizmekte yarar vardır. Sonraki araştırmaların yeni medyanın gelişmesi-

ne paralel bir hızla yönünü değiştirmeyi seçtiği gözlenmiştir. İnceleme aracında yaşanan yenilenmeye karşılık şiddet kültüründen beslenmeyi seçen yeni ekran dünyasının da geleneksel ekranın yolundan gittiği, ortaya çıkan olumsuz etkileri tersine çeviren bir sonuca ulaştırmadığı söylenmelidir.

Çalışmada tercih edilen bibliyometrik analiz nicel değere erişimin yanı sıra verileri nedenselleştirmeye de imkân tanımıştır. Örneğin incelenen yayınların yıllara göre dağılımı, yaşadığımız dijital çağın etrafında nedensel bir açıklamada bulunmayı sağlamıştır. Zira 2000’li yılların hemen başında düzenli artış gösteren eğilim teknik ve teknolojik gelişmeler ile şiddet arasındaki nedensel ilişkiyi göstermektedir. Sosyal medya özelinde yeni medya ortamlarının şiddet yoğun mekânlar olarak öne çıkması bilimsel araştırmaların mevcut ilgisinin bu alana kaymasına yol açmıştır. Son dönem eğiliminin sosyal medya, aile içi şiddet, saldırganlık, kadına şiddet başlıkları etrafında medyatik içerikler ile şiddet arasındaki bağlantıya dikkat çekme yönünde geliştiği görülmektedir. Bununla beraber dönemsel izler taşıdığı bilinen bilimsel araştırmaların, 2020 başlangıcıyla dünyanın tek gündem başlığı hâline gelen covid-19 pandemisinden etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Buna göre 2020-2022 yılları arasında covid-19, pandemi, halk sağlığı gibi anahtar kelimeler etrafındaki yoğunlaşma şaşırtıcı değildir. Çalışmaların medya ve şiddet ilişkisini pandemi ya da halk sağlığı gibi güncel konular ekseninde bir ilgiyle değerlendirmesi söz konusu alanın genişlemesine, geleneksel araştırma nesnelere yenilerinin eklenmesine imkân tanımıştır.

Araştırma kapsamında 1970-2023 yılları arasında medya ve şiddet ilişkisi hakkında en fazla yayın veren 25 alan incelenmiş; 2491 yayın ile iletişim alanının ilk sıraya yerleştiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular toplumların ortak çok az paydasından biri olan şiddet olgusuna eğilimde iletişimi psikoloji ve kriminoloji penoloji alanının takip ettiğini göstermiştir. Yönetim hukuku, kadın çalışmaları ve sosyoloji gibi alanların da listede öne çıkan diğer alanlar olduğu görülmüştür. Çözümleme sonucunda 1990’lardan itibaren söz konusu yayınlarda düzenli artış yaşandığı saptanmıştır. Rakamlar, medya ve şiddet ilişkiselliğine eğilen yayınların en yüksek oranı 2021’de yakaladığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların yayın dillerine göre triyajı İngilizcenin alanı domine ettiği gerçeğini işaret etmiştir. Değerlendirilen liste medya ve şiddet ilişkisine odaklanan çalışmaların %91’inin İngilizce yayımlandığını göstermek bakımından önemli bulunmuştur. Benzer şekilde bulgular, medyadaki şiddetin sorunsallaştırıldığı ilk dönem çalışmalarından bu yana ABD’de üretilen yayınların şiddet olgusuna eğiliminin yerini koruduğunu göstermiştir. Evrensel ni-

teliği dolayısıyla İngilizcenin bilim alanına hâkim olması, ABD'deki üniversitelerin yüksek bağlantı gücü ortaya koyması gibi gerekçelerin menşei ABD şiddet çalışmalarına yoğun bir görünürlük kazandırdığı anlaşılmaktadır. Söz konusu sorunsal hakkında en yoğun üretimin gözlendiği ülkeler sıralamasında ABD'nin hemen arkasından İngiltere ve Avustralya'nın geldiği görülmüştür. Araştırmada medya ve şiddet odaklı bilimsel araştırmaların dünyadaki görünümünün yan sıra bahse konu ilişkiselliğin Türkiye'de dikkate alınma oranlarına da ulaşılmıştır. Türkiye (150 yayın) 25 ülkenin yer aldığı listenin 18. sırasında karşımıza çıkmıştır. Toplam araştırmanın yalnızca % 1.214'ünü oluşturan bu rakam Türkiye'de sözü edilen konunun daha fazla dikkate değer bulunmaya ihtiyacı olduğu gerçeğini aydınlatmaktadır.

Çalışma medya ve şiddet konulu yayın üretiminde bulunan araştırmacılar arasındaki ilişkiye yönelik açıklama imkânı tanıyan sonuca da ulaşmıştır. Çıkarılan ağ haritasından hareketle alana ilişkin en fazla yayını bulunan isimlerin aynı oranda bağlantı gücü ortaya koymadığı gerçeğini göstermek bakımından kayda değer bir sonuç vermiştir. Yanı sıra ağ haritası söz konusu alanda çalışması bulunan en etkili araştırmacıları da işaret etmiştir. Buna göre bahse konu ilişkiselliği merkeze alan araştırmacılar arasında 63 çalışmayla en yüksek yayına sahip ismin Christopher J. Ferguson olduğu anlaşılmıştır. Kuşkusuz veriler araştırmacılara erişim kadar etkili yayınların temsil ettiği kurumların bilgisine de ulaştırmıştır. Gerek yayınlar gerek atıflar hakkında niceliksel açıklama sunmayı sağlayan haritalar yayın sayısı sıralamasında da atıf oranları listesinde de ilk sırada ABD'nin yer aldığını göstermiş; en çok yayın veren kurumun Iowa State University olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmanın bulguları Türkiye açısından dikkat çekici bir sonuçtan söz etmeyi gerektirmektedir. Nitekim Türkiye hem atıf sayısı olarak hem toplam bağlantı gücü bakımından üst sıralara yerleşemezken yayın sayısı ile (32) listenin 7. sırasına yükselmiştir. Buna göre rakamlar Türkiye'de medya ve şiddet konusunun bilimsel araştırmalar tarafından nispeten dikkate alındığını ancak daha fazla bağlantı gücüne ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Sonuç olarak; araştırma kapsamında çözümlenen ağ haritaları, şiddetin medyada temsilinin Türkçe alanyazında sınırlı sayıda araştırmaya konu teşkil ettiğini göstermekle birlikte farklı görme biçiminden çıkan etki düzeyi yüksek yayınlara ihtiyaç olduğunu işaret etmiştir. Buna göre haritalar yardımıyla erişim sağlanan verilerden yola çıkarak medya ve şiddet temalı yerli literatürde gözlenen boşluğu doldurmaya aday nitelikli yayın üretimi önerisinde bulunmak mümkündür.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Altheide, D. L. (1997). The news media, the problem frame, and the production of fear. *The Sociological Quarterly*, 38(4), 647-668.
- Anderson, C. A., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, L. R., Johnson, J. D., Linz, D., Malamuth, N. M., & Wartella, E. (2003). The influence of media violence on youth. *Psychological Science in the Public Interest*, 4(3), 81-110.
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2001). Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behavior: A meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological Science*, 12(5), 353-359.
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 27-51.
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2018). Media violence and the General Aggression Model. *Journal of Social Issues*, 74(2), 386-413.
- Anderson, C. A., Shibuya, A., Ihori, N., Swing, E. L., Bushman, B. J., Sakamoto, A., Rothstein, H. R., & Saleem, M. (2010). Violent video game effects on aggression, empathy, and prosocial behavior in eastern and western countries: A meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 136(2), 151-173.
- Artino, A. R. (2007). Bandura, Ross, and Ross: Observational learning and the Bobo Doll. Online submission. <https://eric.ed.gov/?id=ed499095>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1963). Imitation of film-mediated aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66, 3-11.
- Bartholow, B. D., Bushman, B. J., & Sestir, M. A. (2006). Chronic violent video game exposure and desensitization to violence: Behavioral and event-related brain potential data. *Journal of experimental social psychology*, 42(4), 532-539.
- Bordons, M., Morillo, F., & Gómez, I. (2005). Analysis of cross-disciplinary research through bibliometric tools. İçinde H. F. Moed, W. Glänzel, & U. Schmoch (Ed.), *Handbook of Quantitative Science and Technology Research: The Use of Publication and Patent Statistics in Studies of S&T Systems* (ss. 437-456). Springer.
- Boyatzis, C. J., Matillo, G. M., & Nesbitt, K. M. (1995). Effects of the "Mighty Morphin Power Rangers" on children's aggression with peers. *Child Study Journal*, 25(1), 45-55.

- Bushman, B. J., & Anderson, C. A. (2002). Violent video games and hostile expectations: A test of the General Aggression Model. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(12), 1679-1686.
- Bushman, B. J., & Anderson, C. A. (2015). Understanding causality in the effects of media violence. *American Behavioral Scientist*, 59(14), 1807-1821.
- Bushman, B. J., & Huesmann, L. R. (2006). Short-term and long-term effects of violent media on aggression in children and adults. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 160(4), 348-352.
- Cai, H., Sha, S., Zhang, Q., Si, T. L., Liu, Y., Zheng, W., Su, Z., Cheung, T., Ungvari, G. S., Teo, A. R., Kato, T. A., Ng, C. H., & Xiang, Y. (2023). Hikikomori: A perspective from bibliometric analysis. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 77(10), 541-549.
- Cantor, J. (2000). Media violence. *Journal of adolescent health*, 27(2), 30-34.
- Cline, V. B., Croft, R. G., & Courier, S. (1973). Desensitization of children to television violence. *Journal of personality and social psychology*, 27(3), 360-365.
- Coyne, S. M., Stockdale, L., & Nelson, D. A. (2012). Two sides to the same coin: Relational and physical aggression in the media. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 4(4), 186-201.
- Eysenck, H. J., & Nias, D. K. (1978). *Sex, violence, and the media*. Temple Smith.
- Ferguson, C. J. (2015). Does media violence predict societal violence? It depends on what you look at and when. *Journal of Communication*, 65(1), E1-E22.
- Gerbner, G. (2018). *The hidden side of television violence. İçinde Invisible Crises (ss. 27-34)*. Routledge.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1980). The "mainstreaming" of America: Violence profile number 11. *Journal of communication*, 30(3), 10-29.
- Griffiths, M. D., & Shuckford, G. L. (1989). Desensitization to television violence: A new model. *New ideas in psychology*, 7(1), 85-89.
- Harju, A. A., & Kotilainen, N. (2023). Encounters between violence and media | Encounters between violence and media—Introduction. *International Journal of Communication*, 17(10), 1269-1278.
- Huesmann, L. R., & Taylor, L. D. (2006). The role of media violence in violent behavior. *Annual Review of Public Health*, 27(1), 393-415.
- Jamieson, P. E., & Romer, D. (2014). Violence in popular US prime time TV dramas and the cultivation of fear: A time series analysis. *Media and Communication*, 2(2), 31-41.
- Lazarides, M. K., Lazaridou, I.-Z., & Papanas, N. (2023). Bibliometric analysis: Bridging informatics with science. *The International Journal of Lower Extremity Wounds*. <https://doi.org/10.1177/15347346231153538>

- Leeuwen, T. van. (2005). Descriptive versus evaluative bibliometrics. In H. F. Moed, W. Glänzel, & U. Schmoch (Ed.), *Handbook of Quantitative Science and Technology Research: The Use of Publication and Patent Statistics in Studies of S&T Systems* (ss. 373-388). Springer.
- Miller, T. (2009). *Television studies: The basics*. Routledge.
- Murray, J. P. (2008). Media violence: The effects are both real and strong. *American Behavioral Scientist*, 51(8), 1212-1230.
- Özer, Ö. (2017). Medyada şiddet kullanımı: Şiddet ekonomisi, medyanın ideolojik şiddeti ve yetiştirme kuramı açısından bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 27, 1-19.
- Tannenbaum, P. H., & Zillmann, D. (1975). Emotional arousal in the facilitation of aggression through communication. *İçinde Advances in experimental social psychology* (C. 8, ss. 149-192). Elsevier.
- Wilson, B. J., Smith, S. L., Potter, W. J., Kunkel, D., Linz, D., Colvin, C. M., & Donnerstein, E. (2002). Violence in children's television programming: Assessing the risks. *Journal of Communication*, 52(1), 5-35.